

Molí d'Oli

Olesa de Montserrat

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Carrer Anselm Clavé, núm. 90
Alçada: 105

Coordenades:

Latitud: 41.54324
Longitud: 1.8953
UTM Est (X): 407859
UTM Nord (Y): 4599654

Classificació

Número de fitxa 08147 - 42
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Any 1912-13
Autoria de l'element: Josep Montserrat (contractista)
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Façanes exteriors en mal estat.
Protecció Legal
Observacions protecció: Pla Especial de Protecció d'Olesa de M (14/06/94)
Número inventari Sí: IPIC 11.1.4.148 ;11.2.2.138; IPIC 11.44.146
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: Fundació Agrícola Olesana (FAO). Carrer Anselm Clavé, núm. 90
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Edifici del Sindicat de pagesos que acull el molí d'oli. Es tracta de dues naus: una construïda en primer lloc (el 1912) i formada per dues plantes, i una altra de posterior (1913), consistent en una planta de gran llargària. El principal element d'interès són les cobertes de la segona nau, que consta de 12 trams de volta catalana, feta amb rajola a doble vessant que es reflecteix a l'exterior de la nau. La primera nau conserva la cadireta de l'embarrat que feia anar la bomba i la centrifugadora. També hi ha una llar de foc que servia per escalfar l'aigua per als cofins i, a la coberta, diverses tolbes, on encara s'emmagatzema el pinyol. A les instal·lacions es conserven uns pocs elements de la maquinària antiga: una premsa hidràulica de l'any 1913, junt a una bomba amb dos pistons, i una altra bomba de 4 pistons, probablement dels anys 1920, que es va incorporar al sindicat provinent del molí d'oli de ca l'Oleguer i anteriorment de cal Matas. La maquinària actualment en funcionament ha estat instal·lada les dècades de 1990 i 2000.

Observacions:

L'any 1997 l'edifici i les voltes es van restaurar, i l'any següent la Junta del Sindicat acordà donar al poble les últimes pedres del molí, que el 1985 s'instal·laren en una rotonda. L'any 1985 al Sindicat s'instal·là un nou molí batedor i, més tard, una sitja per emmagatzemar el pinyol. A les dècades de 1990 i 2000 tota la maquinària s'ha renovat per dotar la planta d'un sistema totalment mecanitzat. A causa d'un pla urbanístic a la zona de la riera és previst que la Fundació Agrícola Olesana abandoni aquesta nau per traslladar-se a una altra seu. Pel que fa a la maquinària antiga, està previst fer-ne una donació a l'Ajuntament. Des de fa uns anys alguns productors s'han agrupat sota la marca conjunta Oulesa (Oliveraries Palomar Olesana). Cal remarcar que l'edifici del Molí Nou és dels pocs testimonis que ha quedat a Olesa d'aquesta antiga tradició.

Història

L'oli d'Olesa ha estat tradicionalment un producte de qualitat i molt apreciat. S'elabora amb una varietat autòctona d'olivera, anomenada palomar olesana. Ja a l'edat mitjana els arxius religiosos són plens d'allusions a l'oli d'Olesa, que era selecte i "digne de ser utilitzat per obtenir el perdó de Déu". En el segle XVIII es té constància que s'utilitzava amb finalitats medicinals. Entre d'altres guardons, el 1929 va guanyar la medalla d'or de l'Exposició Internacional de Barcelona.

La producció d'oli augmentà molt durant el segle XVIII. L'any 1788 l'olivera ocupava un 61 % de la terra conreada i era, de molt, el principal conreu. Aquest mateix any hi havia 12 molins d'oli a la vila, als quals cal afegir-hi els de les masies (uns cinc). El molí més important, i probablement el més antic, era el del castell, situat davant de l'actual església. Era propietat del monestir de Montserrat, senyor del terme. Cal dir que en època medieval el senyor tenia el monopoli d'aquest servei i tothom tenia l'obligació d'utilitzar aquest molí, però al llarg dels segles XVII i XVIII el domini senyorial es va afeblir i és sobretot aleshores quan els pagesos comencen a dotar-se dels seus propis trulls. Aquests trulls o obradors d'oli de les cases particulars estaven situats majoritàriament a l'exterior del recinte murallat, prop dels portals. El nombre de molins va mantenir-se força constant al llarg dels anys. Així mateix, hi havia un gran nombre de traginers que es dedicaven al transport i comercialització de l'oli, sobretot cap a Barcelona. Al segle XIX el conreu de l'olivera continua sent important, però comparteix protagonisme amb la vinya, en apogeu a tot Catalunya en aquells anys. El nombre de molins es manté entorn dels 12. A la fi del segle XIX, però, hi hagué una recessió del conreu de les oliveres. L'any 1912 un grup de petits pagesos s'uniren per crear la Premsa Nova,

inspirada en les instal·lacions més modernes que hi havia a les comarques de Lleida. Amb un capital reunit de 23.000 pessetes van construir un edifici al final de la riera. La construcció fou adjudicada al contractista Josep Montserrat. L'encarregat de la maquinària, que comptava amb una premsa hidràulica i una mola amb vagonetes, fou l'enginyer José Sanromán, de Barcelona. L'any 1913 l'edifici ja es va ampliar amb una segona nau que consta de 12 voltes catalanes. L'any 1917 els pagesos de la Premsa Nova, enfrontats als grans propietaris que monopolitzaven els trulls, s'uniren per crear el Sindicat Agrícola Olesà. Les noves instal·lacions disposaven d'un aparell centrífug que permetia recuperar part de l'oli que era residual en els trulls antics. D'aquesta manera es solucionava el problema de les basses d'oli i s'aconseguia una millor qualitat del producte. El 1935 s'amplià el local amb la construcció de tres noves voltes, s'instal·la una premsa hidràulica i una nova mola. Durant els anys de la Guerra Civil el Sindicat és col·lectivitzat i passa a ser controlat per la CNT-FAI. Durant l'època franquista entra a formar part de les Hermandades Sindicales, controlades per l'Estat. Entorn de 1955 es porta a terme un projecte important d'ampliació, amb una nova edificació dissenyada per l'arquitecte Joaquín Fernández Marqués. El nou edifici constava d'una planta baixa amb altell, que era una continuació del ja existent, a més d'un semisoterrani de 200 metres quadrats. Malgrat una certa recuperació del conreu de l'olivera els anys de postguerra el 1956, justament en el moment d'inaugurar-se les noves instal·lacions del Sindicat, es produí una forta glaçada que matà bona part dels olivars, cosa que va fer entrar el sector en un declivi important. A la dècada de 1970 i principi dels 80 la crisi de la indústria i el tancament de fàbriques va motivar una lleu recuperació de la producció d'oli d'Olesa, però actualment ha tornat a disminuir, per culpa sobretot dels greus incendis de 1994.

Bibliografia

- COBOS, Josep M (1994). Olesa al segle XIX. Col·lecció Vila d'Olesa, 4. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 64-72
- DALMASES, A i altres (1991). "Olesa de Montserrat", Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol. I, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana (2ª edició), p. 365
- GONZÁLEZ BASCHWITZ, José; OBRADORS, Xavier (2006). Pla Especial de Protecció i Catàleg del Patrimoni Arquitectònic d'Olesa de Montserrat. Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Fitxa B-11
- HERNÁNDEZ CARDONA, M. Àngel (2000). Olesa al finals del segle XVIII segons les respostes de Joan Boada al qüestionari de Zamora. Col·lecció Vila d'Olesa, 7. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 125-128
- MARTÍNEZ NOGAREDA, E (2000). L'Abans. Olesa de Montserrat. Recull gràfic. 1875-1965. Ed. Efadós, p. 379-384
- VENDRANES, Gusman; RULLIER, Chantale (1996). Oli d'Olesa, la passió d'un poble. Col·lecció Vila d'Olesa, 5. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat

